

Zoran Vinković, mag. iur.*

**PRIKAZ MEĐUNARODNE KONFERENCIJE
IZ KAZNENOG PRAVA ZVUK MKP-a
(THE SOUND OF ICL)
Salzburg, 18. – 20. listopada 2018.****

Na Sveučilištu Paris Lodron u Salzburgu od 18. do 20. listopada 2018., pod visokim pokroviteljstvom Austrijskog predsjedništva Vijećem Europske unije, održana je međunarodna kaznenopravna konferencija Zvuk MKP-a. Povod konferenciji bila je dvadeseta godišnjica postojanja Ljetne škole međunarodnog kaznenog prava, humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima (*Salzburg Law School on International Criminal Law, International Humanitarian Law and Human Rights Law*) i dvadeseta godišnjica donošenja Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda. Taj je međunarodni ugovor ujedno bio i glavna tema konferencije.

Program konferencije sastojao se od uvodnih obraćanja, sedam uzastopnih sesija i stručno-znanstvenog razgledavanja Salzburga.

Sudionicima su se uvodno obratili **dr. Astrid Reisinger Coracini**, voditeljica Ljetne škole međunarodnog kaznenog prava, humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima i ujedno glavna organizatorica konferencije; **prof. dr. Johannes Michael Rainer**, dekan Pravnog fakulteta u Salzburgu, **dr. Konrad Buhler**, voditelj Odjela za međunarodno pravo austrijskog Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija; **prof. dr. Kurt Schmoller** s Katedre kaznenog prava i kaznenog postupka Pravnog fakulteta Sveučilišta u Salzburgu te **Tobias Triffterer**, izvršni direktor Ljetne škole međunarodnog kaznenog prava, humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima u razdoblju 1999.–2004.

Svi istaknuti govornici naglasili su važnost Ljetne škole međunarodnog kaznenog prava, humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima kao projekta koji je utemeljio pokojni **prof. dr. Otto Triffterer**, inače autor prvog komentara Rimskog statuta. Rekli su kako je to projekt koji je nastao na Sveučilištu u Salzburgu, koji svake godine u kolovozu mladim pravnicima, na početku

* Zoran Vinković, mag. iur., viši savjetnik u Općinskom državnom odvjetništvu u Varaždinu

** Poziv za sudjelovanje na konferenciji Zoranu Vinkoviću uputio je Pravni fakultet Sveučilišta Paris Lodron u Salzburgu kao alumnu Ljetne škole međunarodnog kaznenog prava, humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima u generaciji 2011. Prema riječima organizatora inspiracija za naslov konferencije bio je film *Moje pjesme, moji snovi* (*The sound of music*).

njihove karijere, nudi sustavni prikaz međunarodnog kaznenog prava, međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava, mogućnost stjecanja profesionalnih kontakata te općenito širu sliku pravničke profesije u međunarodnom kontekstu.

U prvoj sesiji, koja je realizirana u formi panel-rasprave pod nazivom *Od Rima do Haaga*, a uslijedila je odmah nakon uvodnih govora, sudjelovali su izlagači koji su neposredno bili uključeni u rad Rimске diplomatske konferencije u vrijeme donošenja nacрта akta koji je poslije prihvaćen pod nazivom Rimski statut. Sesijom je predsjedala **dr. Astrid Reisinger Coracini**, a izlagači su bili **dr. Roger Clark** sa Sveučilišta u Rutgersu i član delegacije Samoe na Rimskoj konferenciji, **Silvija Fernandez de Gurmendi**, bivša sutkinja Međunarodnog kaznenog suda, koja je na Diplomatskoj konferenciji u Rimu bila predstavnicica argentinske delegacije i potpredsjednica Zakonodavnog odbora (The Committee of the Whole), **prof. Gerhard Hafner** sa Sveučilišta u Beču i član austrijske delegacije na Rimskoj konferenciji te **prof. Charles Garraway** sa Sveučilišta u Essexu, koji je bio član britanske delegacije na Rimskoj konferenciji.

U svojim izlaganjima i odgovorima na pitanja koja su uslijedila nakon izlaganja naglašavali su kako je 1998. godine, kada je donesen Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda, svijet izgledao sasvim drugačije nego danas. Postojali su *ad hoc* tribunali koje je utemeljila međunarodna zajednica, što je bilo vrlo važno, osobito u razgovorima s predstavnicima različitih država, jer ih je trebalo uvjeriti da je potrebno utemeljiti jedno stalno sudište za sve situacije koje će uslijediti u budućnost. Prisjećali su se kako je na Rimskoj konferenciji bilo mnogo različitih mišljenja, grupacija i interesa te kako su sudionici u konačnici morali pronaći zajednički jezik i usuglasiti se oko konačnog teksta Statuta, a time i načina funkcioniranja Međunarodnog kaznenog suda. Odnos povjerenja bio je od vrlo velike važnosti, ali je također trebalo buduću sud utemeljiti praktično i pragmatično. Međunarodnom kaznenom sudu ponajprije je dano u ovlast analizirati situacije koje se događaju u svijetu, što je razlika u odnosu na *ad hoc* tribunale, koji su svoj fokus interesa usmjeravali uglavnom na pojedine osobe i događaje koji se odnose na točno određeno područje. Također su naglasili kako su već tada u Statut ugrađene procesne garancije koje se odnose na sudsku kontrolu rada tužitelja, kao garancija državama potpisnicama da će tužiteljstvo budućeg Suda zakonito koristiti svoje *proprio moto* ovlasti. Panelisti su upravo tu intervenciju u Statut ocijenili iznimno korisnom za jačanje povjerenja međunarodne zajednice i temeljem opstanka Međunarodnog kaznenog suda.

Druga sesija pod nazivom *Dogmatski temelji međunarodnog kaznenog prava*, kojom je predsjedao **dr. Roger Clark**, odvijala se pod geslom „Međunarodno kazneno pravo kao grana međunarodnog prava čiji je subjekt kazneno

pravo“. Započela je izlaganjem **Candice Welsch** iz Ureda Ujedinjenih naroda za druge i kriminal (UNODC). Govorila je o vezi između transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i korupcije te zločina koji su propisani u okvirima međunarodnog kaznenog prava. Navela je kako iz analiza podataka kojima se ona bavi proizlazi da su te situacije često povezane, odnosno da istovremeno dolazi do pojavnosti i ispreplitanja koruptivnih zločina s klasičnim međunarodnim zločinima, što predstavlja dodatni izazov međunarodnoj zajednici i nacionalnim zakonodavstvima. Nakon nje **prof. dr. Elies Van Sliedregt** sa Sveučilišta u Leedsu govorila je s materijalnopravnog aspekta o razlikama koje se u međunarodnom pravu pojavljuju zbog različitih pravnih tradicija. I ona je naglasila koliko je važno među državama, koje su heterogene i često različitih interesa, postići suglasje oko načina opisivanja pojedine situacije, odnosno opisa zločina koji je reguliran međunarodnim dokumentima. **Prof. dr. Mohamed Elewa Badar** sa Sveučilišta Northumbria, Newcastle, govorio je o govoru mržnje kao nedovoljno shvaćenom obliku izvršenja ratnih zločina, koji pred Međunarodnim kaznenim sudom i *ad hoc* tribunalima još uvijek nije adekvatno sankcioniran. U svojem izlaganju osobito se referirao na predmet Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju *Tužiteljstvo vs. Vojislav Šešelj*, gdje je, prema njegovu mišljenju, Tribunal pogrešno ocijenio ulogu optuženikovih javnih govora u počinjenju zločina. Rekao je kako je slična, po njegovom mišljenju loša, praksa uočena i u praksi Međunarodnog kaznenog suda. Posljednje predavanje druge sesije imao je **dr. David Donat Cattin** sa Sveučilišta u New Yorku. Govorio je o zapovjednoj odgovornosti, članku 28. Rimskog statuta i ulozi temeljnih načela u određivanju individualne kaznene odgovornosti. Pritom se referirao na predmet Međunarodnog kaznenog suda *Tužiteljstvo vs. Jean-Pierre Bemba Gombo* kao prvi predmet tog suda gdje je razmatrana individualna kaznena odgovornost. Osvrnuo se također i na doktrine koje oblikuju situacije u kojima dolazi do primjene međunarodnog kaznenog prava.

Naziv treće sesije bio je *Imunitet*. Njome je predsjedala prof. dr. Kirsten Schmalenbach sa Sveučilišta u Salzburgu, a odvijala se pod geslom „Samo jedna riječ onih na vlasti bila bi dovoljna da se prekinu sva neprijateljstva“. Prvi govornik u sesiji bio je **prof. dr. William A. Schabas** sa Sveučilišta Middlesex u Londonu. U izlaganju je predstavio svoju najnoviju knjigu *Suđenje Kaiseru (The trial to the Kaiser)*, koja govori o suđenju caru Wilhelmu II. nakon završetka Prvog svjetskog rata. Naveo je kako je za potrebe navedenog postupka prvi put u povijesti sastavljena lista kaznenih djela, što se smatra prvom takvom kodifikacijom, te da se prvi put raspravljalo o djelima koja je počinio vojnik, a za koja je odgovarao (po zapovjednoj odgovornosti) car. Rekao je da je tada prvi put bilo spomena i razgovora o ustroju međunarodnog kaznenog suda. Sudac Specijalnog suda za Libanon **Daniel N. Nsereko** održao je drugo

predavanje u sesiji na temu isključenja imuniteta kod državnika u odnosu na pravila međunarodnog običajnog prava. U svojem izlaganju osobito se zadržao na tumačenju odredbi čl. 27. Rimskog statuta koje se odnose na nevažnost svojstva službene osobe. Naglasio je kako je u navedenom članku eksplicite propisano da se Statut primjenjuje jednako na sve osobe, bez razlike u njihovu službenom svojstvu, i da imuniteti ili posebna procesna pravila povezana sa službenim svojstvom neke osobe, na osnovi bilo nacionalnog bilo međunarodnog prava, ne predstavljaju smetnju za uspostavu nadležnosti Suda nad takvom osobom, ali da usprkos tome i dalje postoje prepreke u primjeni takvih načela. Posljednje predavanje prvog dana i treće sesije održao je **Manuel Ventura** sa Specijalnog suda za Libanon, ujedno predavač na Sveučilištu u Sidneyu. Njegovo izlaganje tematski se nadovezivalo na prethodno, pa je tako prvo govorio o Rezoluciji UN 15/93 te Poglavlju 7 Povelje Ujedinjenih naroda. Rekao je kako Vijeće sigurnosti UN-a, sukladno naprijed navedenim odredbama, može za svaku situaciju osnovati *ad hoc* sud, međutim da pritom ponajprije mora poštovati Rimski statut i nadležnost Međunarodnog kaznenog suda, odnosno paziti da ne dolazi do kolizije nadležnosti.

Drugi dan Konferencije započeo je četvrtom sesijom na temu *Jurisdictija – Međunarodni kazneni sud vrši ius puniendi međunarodne zajednice u cijelosti*. Sesijom je predsjedao **prof. dr. Gerhard Hafner**. Prvo izlaganje na temu položaja međunarodnog humanitarnog prava u svijetu imala je **dr. Page Wilson** sa Sveučilišta na Islandu. U izlaganju je sustav međunarodnog humanitarnog prava promatrala kroz tri stupnja razvoja. Navela je da bi se prvi stupanj odnosio na reguliranje nemeđunarodnih oružanih sukoba (koje se temelji na međunarodnim ugovorima i običajnom pravu), drugi bi se odnosio na transnacionalne sukobe, dok je u treću razinu razvoja, uz međunarodno humanitarno pravo, uključila i pravo ljudskih prava. Povezala je tu trilogiju sa metodologijom koju je ustanovio Jean Pictet i rekla kako je u njegovo vrijeme bilo uobičajeno odjeljivati međunarodno humanitarno pravo od prava ljudskih prava, no da je s vremenom razlika između te dvije pravne grane nestala. Drugo izlaganje imala je **Eleni Chaitidou** s Međunarodnog kaznenog suda na temu nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda na temelju teritorijalnosti. U izlaganju se dotaknula čl. 12.2.a. Rimskog statuta kao temelja određivanja nadležnosti te je navela nekoliko situacija u kojima je tužitelj zatražio ovlaštenje za otvaranje istrage. U kontekstu svojeg izlaganja komentirala je i odluku koja se odnosi na preseljenje ljudi iz Mijanmara u Bangladeš s obzirom na činjenicu da Mijanmar nije ratificirao Rimski statut, dok Bangladeš jest. Rekla je da osobno smatra kako Sud treba zauzeti čvrsta stajališta o određivanju svoje nadležnosti i pritom se referirala na članak 34. Bečke konvencije o ugovornim odnosima kao temelju za postupanje Suda. Potom je uslijedilo izlaganje odvjetnika **Joshue Kerna** iz Londona, specijaliziranog za predme-

te međunarodnog kaznenog prava. U izlaganju se osvrnuo na istrage Međunarodnog kaznenog suda prema državama i nedržavnim akterima (*non-state actors*). Naveo je kako smatra da Sud treba razviti horizontalni odnos prema nedržavnim akterima, dok prema državama treba inzistirati na horizontalnom odnosu. Također, zbog njihove specifične situacije, treba postojati striktniji sustav pravnih pravila prema nedržavnim akterima i pritom se pozvao na članak 18. Rimskog statuta smatrajući kako teret dokaza za nedržavne aktere treba biti na Uredu tužitelja.

Petom sesijom, koja je tematski nazvana *Kazneni progon – prestanak nekažnjavanja počinitelja najtežih zločina kao briga međunarodne zajednice u cjelini i način prevencije takvih zločina*, predsjedao je **dr. Dov Jacobs** sa Sveučilišta u Leidenu, a započela je izlaganjem **Pubudua Sachithanandana** iz Ureda tužitelja Međunarodnog kaznenog suda, koji je govorio o strategijama kaznenog progona u svakodnevnom tužiteljskom radu. Fokusirao se na pojašnjenje kriterija kojima se tužitelj mora rukovoditi prilikom ocjene svake pojedine situacije te onih koje treba primijeniti u sužavanju činjenica, pritom vodeći računa da nešto ne izostavi, ali da u konačnici optužnicom obuhvati sve bitno. Rekao je da se Međunarodni kazneni sud, uzimajući u obzir resurse i postupak u cjelini, rukovodi time da se bavi uzrocima zločina, što ponekad znači da će iz neke situacije kojom se bavi optužiti i procesuirati osobe koje su najviše pridonijele ili neposredno izvršile pojedini ratni zločin. Pitanjem sudske kontrole postupka i radnji Ureda tužitelja Međunarodnog kaznenog suda u svojem se izlaganju bavio **dr. Triestino Mariniello** sa Sveučilišta Edge Hill iz Ujedinjenog Kraljevstva. U izlaganju je iznio svoj stav o nedovoljnoj sudskoj kontroli i naveo kako je potrebno uvesti dodatne mehanizme kontrole kako bi ujedno i svaka radnja koju poduzme tužitelj bila dodatno provjerena od strane suda. Međutim rekao je da pritom treba biti oprezan da ne dođe do povrede tužiteljskih ovlaštenja, ponajprije načela akuzatornosti. Treće izlaganje, na temu progona rodni zločina u Međunarodnom kaznenom sudu, održala je **dr. Yassin Brunger** sa Sveučilišta Queens u Belfastu. Uvodno je dala prikaz što označava pojmom rodna pravna (*gender justice*) i navela kako smatra da pojam rodni zločina treba u budućnosti definirati mnogo šire nego što se to čini danas. U tom je smislu također navela da i definicija seksualnog nasilja u kontekstu međunarodni zločina treba biti proširena, i to osobitu u dijelu koji se odnosi na definiranje osoba na koje se takav zločin odnosi. Posljednje izlaganje ove sesije imala je **dr. Maria Varaki** s Katedre za ratne studije na Kings College u Londonu. Iznijela je filozofsku analizu selektivnog pristupa procesuiranju međunarodni zločina. U izlaganju je propitivala postoji li međunarodna pravda, koji su objektivni kriteriji njezine uspostave te legalitet.

Potom je uslijedila šesta sesija, tematski nazvana *Komplementarnost i suradnja – horizontalni i vertikalni odnosi u sustavu izravnih i neizravnih meha-*

nizama provedbe. Sesijom je predsjedao **dr. Konrad Buhler**, voditelj Odjela za međunarodno pravo austrijskog Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija. Prvo izlaganje održala je **prof. dr. Olympia Bekou** sa Sveučilišta u Nottinghamu, i to na temu suradnje Međunarodnog kaznenog suda s državama, te se referirala na članak 87. Rimskog statuta, gdje je ta suradnja formalno uređena. Govorila je o pojedinim oblicima suradnje te postupku predaje. Navela je kako je u međunarodnoj zajednici primijećen problem nesuradnje pojedinih država s Međunarodnim kaznenim sudom, zbog čega smatra da je potrebno jačati bilateralne i višestruke oblike suradnje te različitim oblicima programa za javnost senzibilizirati potrebu suradnje. Pitanjem izlaska države iz režima Rimskog statuta u izlaganju se bavio **dr. Dov Jacobs**. Pritom je komentirao članak 127. Statuta, odnosno moguće situacije u kojima bi država potpisnica mogla zatražiti izlazak. Pitanjem Afričke unije u kontekstu međunarodnog kaznenog prava u izlaganju se bavio **prof. dr. Philippe Ch.-A. Guillot** s Francuske zrakoplovne akademije. Pritom se fokusirao na velik broj oružanih sukoba koji se događaju na afričkom kontinentu i upozorio na prednosti Međunarodnog kaznenog suda kao jednog sudišta, što uvelike utječe na troškove postupka. Naveo je da smatra kako je upravo to jedan od bitnih razloga za nastavak rada Međunarodnog kaznenog suda. Videolinkom iz Bangladeša se javio **Tapas Baul**, koji radi kao tužitelj na Međunarodnom kaznenom tribunalu za Bangladeš. U izlaganju je opisao okolnosti u kojima je tribunal osnovan 2009. godine i osvrnuo se na njegov rad.

Posljednja, sedma sesija, kojom je predsjedala **prof. dr. Anita Ušacka**, sutkinja Međunarodnog kaznenog suda u mandatu 2003.–2015., održana je na temu *Legitimitet – zaštita najvećih vrijednosti u međunarodnoj zajednici, mira, sigurnosti i blagostanja u svijetu*. Izlaganje na temu pravnih i povijesnih funkcija međunarodnih kaznenih sudova održao je sudac Međunarodnog kaznenog suda **Raul Pangalangan**. Istaknuo je važnost tih sudova u razjašnjenju činjenica i formiranju općeprihvaćenih povijesnih tvrdnji. Jednako tako, naglasio je kako međunarodni kazneni sudovi moraju u društvu djelovati nenametljivo, ali s čvrstim argumentima, kako bi sačuvali svoju vjerodostojnost. Pritom je dao prikaz rada više međunarodnih sudova kroz povijest te analizirao njihovu ulogu u povijesti. Drugo izlaganje u posljednjoj sesiji imao je **dr. Gleb Bogush**, koji se je bavio zastupljenošću službenih jezika Međunarodnog kaznenog suda u njegovoj judikaturi. Postavio je pitanje zašto se svi službeni jezici Suda ne koriste ravnomjerno i naveo kako smatra da se time šalje loša poruka državama potpisnicama Rimskog statuta. Naveo je kako takva praksa ne pridonosi razvoju stručne terminologije i naveo primjere gdje se opisi nekih situacija odnose na termine bliske arapskom i ruskom jeziku, a ne postoji službeni prijevod tih dokumenata, čime je otežano razumijevanje njihova konteksta. Posljednje izlaganje sedme sesije održao je **Nedžad Smaj-**

lagic iz Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), Misije u Bosni i Hercegovini. U izlaganju je predstavio rad Suda Bosne i Hercegovine, koji je preuzeo postupke od Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju, čiji rad prati OSCE. Osvrnuo se na probleme u smislu neusklađenosti sudske prakse i velike količine podataka koji još uvijek nisu sistematizirani, no i prednosti tog hibridnog suda u obliku količine predmeta koji nisu morali pred *ad hoc* tribunal s obzirom na to da su adekvatno okončani u Bosni i Hercegovini.

Zaključno je izlaganje putem videolinka održao **prof. dr. Ben Ferencz**, posljednji živući tužitelj Suda u Nürnbergu. Naglasio je važnost Međunarodnog kaznenog suda kao bitnog elementa za postizanje međunarodne pravde te izrazio optimistični stav u odnosu na njegov razvoj i rad u budućnosti.

Trećeg dana za sudionike Konferencije organiziran je obilazak grada s temom nacionalsocijalističkog nasljeđa Salzburga u kontekstu međunarodnog kaznenog, humanitarnog i prava ljudskih prava. Obilazak grada vodila je **Barbara Huber** s Katedre za povijest Sveučilišta u Salzburgu.

